

Amos Oz

Pasakojimas
apie meilę
ir tamsą

Amos Oz

Pasakojimas apie meilę ir tamsą

Iš hebrajų kalbos vertė
Kristina Gudelytė

MINTIS
VILNIUS
2013

UDK 821.411.16'08-31
Oz-01

Versta iš hebrajų kalbos:
[Amos Oz. A Tale of Love and
Darkness], Keter Publishing House Ltd.,
Jarusalem, Israel, 2005

Knygos leidimą rėmė
Lietuvos Respublikos kultūros rėmimo fondas

Hebrajų literatūros vertimo institutas

*Our thanks to the Institute for the Translation of Hebrew Literature (NPO)
for its kind assistance in making this translation possible*

A TALE OF LOVE AND DARKNESS

© Amos Oz 2002

© Visos teisės saugomos.

Jokia šio leidinio dalis jokių būdu negali būti atgaminama, saugoma paieškos sistemose arba perduodama naudojant bet kokias elektrones, mechanines, fotokopijų, įrašymo ar kitas priemones, negali būti skolinama, perparduodama, išnuomojama arba kitaip platinama be išankstinio raštiško leidėjo sutikimo.

ISBN 978-5-417-01060-6

© Vertimas į lietuvių kalbą,
Kristina Gudelytė, 2013
© MINTIS, 2013

1 skyrius

Gimiau ir užaugau mažyčiame, ne didesniame kaip trisdešimties kvadratinių metrų bute žemomis lubomis pirmame aukšte: tėvai miegodavo sulankstomoje sofoje, kuri vakarais išskleista užimdavo visą kambarį – nuo sienos iki sienos. Anksti ryte jie sustumdavo ją, visus patalus sukišdavo į po ja buvusią didelę tamsią dėžę, apversdavo čiužinį, uždarydavo, gerai prispausdavo ir galiausiai viską užklodavo šviesiai pilku užtiesalu, o ant jo užmesdavo keletą rytietiškai siuvinėtų pagalvėlių – štai ir paslėpti nakties miego pėdsakai. Taip tėvų kambarys virsdavo tai miegamoju, tai darbo kabinetu, tai biblioteka, tai valgomuoju, tai svečių kambariu. Priešais tėvų kambarį buvo mano žaliai dažyta kamarėlė, kurios nemenką dalį užėmė didžiulė drabužių spinta. Tamsus, siauras, kiek vingiuotas koridorius žemomis lubomis, tarsi koks pabėgusių kalinių išraustas tunelis, kambariūkščius jungė su mažyte virtuve ir tualetu niša. Už geležinių grotų įkalinta koridoriaus lempelė skleidė blausią šviesą, negesinamą net dieną. Ir mano, ir tėvų kambariuose buvo vos po vieną langiūkštį su geležinėmis langinėmis. Langai pro tas langines kaip įmanydami žvilgčiojo į rytų pusę, tačiau visa, ką jie ten matė, buvo tik dulkėtas kiparisas ir netašytų akmenų tvora. Virtuvėlės ir tualetu langiūkščiai vėrėsi į nedidelį aukštų sienų supamą betoninį kiemą, kur neprisiskverbėdavo nė menkiausias saulės spindulėlis. Ten, aprūdiusiam aliejaus kibirėlyje, merdėjo blyški pelargonija. Ant palangių visuomet stovėdavo sandariai uždaryti stiklainiai su agurkais. Gėlių vazonėliu paverstoje įskilusioje vazoje iš paskutiniųjų į žemę kabinosi varganas kaktusas.

Tiesą sakant, mūsų butas buvo pusrūsyje: pirmasis pastato aukštas buvo išraustas kalno šlaite. Kalną nuo mūsų teskyrė siena. Atvirai šnekant, tai buvo sunkoko būdo kaimynas: uždaras, kurčias, susenęs, linkęs į melancholiją, kupinas įsisenėjusių senbernio įpročių, uoliai saugojęs mirtiną tylą, paniręs į ilgą žiemos snūdą, niekuomet neperstumdavęs baldų, nepriiminėdavęs svečių, nekeldavęs triukšmo ir niekam netrukęs, tačiau pro dvi mus nuo jo skyrusias sienas skverbėsi lengvutis, bet įkyrus pelėsių kvapas, nebylus šaltis, tamsa ir mūsų liūdnojo kaimynėlio be perstojo skleidžiama drėgmė.

Taip vasaros metą mums tekdavo šiek tiek žiemos. Būdavo, svečiai stebisi:

– Kaip pas jus malonu, nors lauke siautėja sausas dykumų vėjas, kaip čia nekaršta ir miela, galima sakyti, netgi vėsu. O kaip jūs ištvėriate žiemą? Ne jau sienos nepraleidžia drėgmės? Ar žiemą nebūna nepatogu?

Kambariuose, virtuvės nišoje, tualete ir juos jungusiame koridoriuje visuomet viešpatavo prietema. Visas butas buvo užverstas knygomis: tėtis mokėjo skaityti šešiolika ar septyniolika kalbų, o kalbėjo vienuolika (ir visomis su rusišku akcentu). Mama kalbėjo keturiomis ar penkiomis, o skaitė septyniomis ar aštuoniomis. Nenorėdami, kad juos suprasčiau (o taip nutikdavo ne taip jau retai), juodu tarpusavyje šnekučiuodavosi rusiškai ar lenkiškai. Kai sykį mano akivaizdoje užsimiršusi mama, užuot prabilusi svetima kalba, nežinia ką hebrajiškai pavadino „rujojančiu erzilu“, supykęs tėtis išsyk ją pertraukė rusiškai: *Što s tobój? Razve ty ne vidiš, što malčik riadom s nami?*¹

Iš kultūrinių paskatų jie skaitydavo daugiausia vokiškas ir angliškas knygas, o sapnuodavo veikiausiai jidiš kalba, tačiau mane mokė tik hebrajiškai – galbūt baiminosi, kad mokėdamas kalbas ir aš nepajėgsiu atsispirti Europos – tokios nuostabios ir kartu tokios pavojingos – pagundoms.

Pagal tėvų hierarchiją visa, kas vakarietiška, buvo kultūringiau. Nors Tolstojus ir Dostojevskis buvo artimi jų rusiškoms sieloms, tačiau, kaip man pasirodė, Vokietija – nepaisant net Hitlerio – jiems atrodė kultūringesnė šalis už Rusiją ar Lenkiją; Prancūzija – kultūringesnė net už Vokietiją, o Anglija – pranašesnė už Prancūziją. O štai dėl Amerikos jie, rodos, nebuvo visiškai tikri: juk ten žudomi indėnai, plėšiami pašto traukiniai, vagiamas auksas ir vaikomasi merginų.

Europa jiems buvo uždrausta Pažadėtoji žemė – varpinių ir senais akmeniniais grindiniais grįstų aikščių, tramvajų ir tiltų, bažnyčių bokštų ir apleistų kaimų, gydomųjų šaltinių ir miškų, sniego ir pievų kraštas.

Visą vaikystę mane viliojo ir kėlė jaudulį žodžiai „troba“, „pieva“, „žąsianė“. Nuo jų sklido tarsi koks teisingo gyvenimo aromatas – ramaus ir tokio tolumo nuo dulkėtų, bjaurių stogų, šiukšlėmis užverstų duobių, dygių augalų ir alinančio vasaros karščio slegiamų išdegusių Jeruzalės šlaitų. Pakakdavo ištarti „pieva“, ir štai jau girdėdavau karvių mūkimą, mažyčių joms po kaklais parištų varpelių tilindžiavimą ir upelių čiurlenimą. Būdavo, vos užmerkęs akis jau regėdavau nuostabią piemenaitę, kuri anuomet man atrodė tokia patraukli – dar gerokai prieš tai, kai apskritai ėmiau ką nors apie tai nutuokti.

Po daugybės metų supratau, kad britų mandato laikais, trečią, ketvirtą, penktą dešimtmetį, Jeruzalė buvo ypač turtingos kultūros miestas: čia gyveno

¹ Kas tau darosi? Nejau nematai, kad vaikas šalia (rus., vert. past.).

stambūs prekybininkai, muzikai, mokslininkai ir rašytojai Martynas Buberis, Geršomas Šolemas, Šajus Agnonas ir daugybė kitų mąstytojų bei didžiųjų menininkų. Kartkartėmis žygiuojant Ben Jehudos gatve ar Ben Maimono alėja tėtis šnabždėdavo man į ausį: „Žiūrėk, ana ten praėjo didžio vardo mokslininkas.“ Tiesa, anuomet nesupratau, ką jis turėjęs galvoje. Buvau tikras, kad „didis vardas“ yra susijęs su nesveikomis kojomis, mat paprastai tai būdavo senas žmogus, kuris sunkiai vilkdamasis gatve mėgina lazda apčiuopti gatvę; toks paprastai net vasarą vilki sunkų vilnonį kostiumą.

Jeruzalė, tėvų akimis atrodžiusi tokia didinga, buvo toli nuo mūsų kvartalo: ji glaudėsi žalumoje ir rojaliao garsuose skendėjusioje Rechavijoje, viešpatavo trijose ar keturiose Jafos ar Ben Jehudos gatvių kavinėse, apšviestose paausutuose šviestuvų, Karaliaus Dovydo viešbutyje, kur kultūros mylėtojai žydai ir arabai susitikdavo su apsišvietusiais ir puikiai išauklėtais britais, kur įsikibusios džentelmenams juodais kostiumais už parankės plaukte plaukė ilgakaklės svajingos damos balinėmis suknelėmis, kur plataus akiračio britai šnekučiuodavosi su kultūringais žydais ir mokslo ragavusiais arabais, kur vykdavo koncertai, pokyliai, literatūriniai vakarai, arbatos ceremonijos ir varginantys pokalbiai apie meną. O gal ši Jeruzalė su šviestuvais ir arbatėlėmis tebuvo Kerem Avrahamo – bibliotekininkų, mokytojų, tarnautojų ir knygrišių kvartalo – gyventojų vaizduotės vaisius? Šiaip ar taip, ji tikrai nepriklausė mums. Mūsų kvartalas, Kerem Avrahamas, priklausė Čechovui.

Kai po daugelio metų skaičiau Čechovą (hebrajišką vertimą), nemaž neabejojau, kad jis – vienas mūsų: tiesiai virš mūsų gyvenimo dėdė Vania; o štai susirgusį angina ar difteritu savo ilgomis stipriomis rankomis mane čiupinėdavo palinkęs gydytojas Samoilenko; amžinai į isteriją linkęs Lajevskis buvo mamos pusbrolis, o štai per rytines šabo maldas rinkdavomės į Liaudies rūmus klausytis Trigorino.

Žinoma, mus supę rusai buvo kuo įvairiausi žmonės – tiesa, tarp jų buvo labai daug tolstojininkų. Kai kurie jų net ir atrodė kaip Tolstojus. Kai pirmą kartą knygos viršelyje išvydau parudavusią jo nuotrauką, buvau tikras, kad esu jau ne kartą jį matęs žygiuojantį Malachijo gatve ar besileidžiantį Ovadijo alėja: plika galva, pražilusią barzdą, kurioje siautėjo įsikūjęs vėjas, žaižaruojančiomis akimis, rankose – lazda atstojanti šaka, valstietiškais, ant plačių kelnų užkritusiais marškiniais, per juosmenį perrištais šiuurkščia virve, – Tolstojus iš tiesų buvo nepaprastai panašus į mūsų protėvį Abraomą.

Mūsų kvartalo tolstojininkai (tėvai juos vadino „tolstoiščikais“) visi iki vieno buvo prisiekę vegetarai, pasiryžę pakeisti pasaulį, tikri dorovės

sergėtojai, kupini gilios meilės gamtai, žmonijos bei visų gyvų būtybių, kad ir kas šios būtų, mylėtojai, pagal pažiūras pacifistai, iš visos širdies ilgėjęsi tyro ir paprasto darbo. Visi jie svajojo apie kaimo gyvenimą, apie žemės darbus – laukuose ar soduose, tačiau, atvirai šnekant, jiems ne itin sekėsi prižiūrėti net paprasčiausias vazono gėles: galbūt pernelyg gausiai jas laistydavo, ir vargšai augalai tiesiog žūdavo, o galbūt atvirkščiai – apskritai pamiršdavo jas palieti. O gal kalta buvo mums priešiška britų administracija, paprastai skiesdavusi vandenį chloru.

Kai kurie tolstojininkai, rodė, nužengė tiesiai iš Dostojevskio romanų: kenčiantys ir be paliovos taušariantys žmonės, savo pačių instinktų vergai, patekę į savo užmojų nelaisvę. Kad ir kaip būtų, visi šie tolstojininkai ir dostojevskininkai, visi šie Kerem Avrahamo kvartalo gyventojai – visi iki vieno – buvo kilę „iš Čechovo“.

Visą likusį pasaulį mes paprastai vadindavome „didžiuoju pasauliu“, tačiau jis turėjo ir kitų epitetų: apsišvietęs, išorės, laisvasis, veidmainiškas. Mano pažintis su juo buvo kone vien iš pašto ženklų rinkinio: Dancigas, Bohemija, Moravija, Bosnija ir Hercegovina, Ubangi Šari, Trinidadas ir Tobagas, Kenija, Uganda, Tanganika – visas šis pasaulis rodėsi toks tolimas, kupinas stebuklų, tačiau mums ypač pavojingas ir priešiškas: ten niekas nemyli žydų, nes jie protingi, aštraliežuviai, kitokie nei visi, be to, triukšmauja ir stengiasi visus pranokti. Jiems nepatinka ir tai, ką darome čia, Izraelio žemėje, nes pavydi mums net šio mažyčio žemės lopinėlio, kuriame vien pelkės, uolos ir dykuma. Visame pasaulyje sienos buvo išrašinėtos priešiškais šūkiiais: „Žydai, nešdinkitės į Palestiną“, štai mes į ją ir atsikraustėme, tačiau dabar visas pasaulis staiga vėl sukilo ir šaukia: „Žydai, nešdinkitės iš Palestinos.“

Ne tik visas pasaulis, bet ir pati Izraelio žemė buvo toli nuo mūsų: kažkur ten, už kalnų, išaugo nauja žydų didvyrių karta: nugairinti saulės, tvirti, tylūs ir veiklūs žydai, nėmaž nepanašūs į diasporos atstumtuosius ar į Kerem Avrahamo gyventojus. Vaikiniai ir merginos – stiprūs, nugairinti saulės, mažakalbiai pionieriai, palenkę į savo pusę net nakties tamsą. O ir vaikinių santykiuose su merginomis ir, atvirkščiai, merginų su vaikinais jie peržengė visas ribas – nebejautė jokios gėdos.

Sykį senelis Aleksandras pasakė:

– Jie įsitikinę, kad ateityje tai bus visiškai paprasta – vaikas tiesiog galės prieiti prie merginos ir paprašyti šito, o galbūt mergina netgi nelauks, kol iš jos kas nors paprašys, ir pati pareikalaus to iš vaikino – tartum tai būtų stiklinė vandens.

Kiek pyktelėjęs, tačiau vis dar mandagus trumparegis dėdė Becalelis atšovė:

– Juk tai – aukščiausios klasės bolševizmas. Nejaugi taip paprasta atmesti visas paslaptis? Nejau taip paprasta atsisakyti bet kokio jausmo? Gyvenimą paversti vien stikline drungno vandens?

Staiga lyg į kampą įspeistas žvėris dėdė Nehemijas užstaugė dainą:

Oi, koks ilgas ilgas kelias,
Takelis vingiuoja ir bėga tolyn.
Oi, mama, taip toli klajoju,
Kad net mėnulis atrodo arčiau nei tu.

Teta Cipora rusiškai sudraudė:

– Na, baikite pagaliau. Ar jau visai iš proto išsikraustėte? Juk vaikas jūsų klausosi.

Ir staiga visi pradėjo kalbėti rusiškai.

Visi šie pionieriai gyveno toli už mūsų horizonto, kažkur Galilėjos ir Samarijos slėniuose. Stiprūs vaikinai liepsnojančiomis širdimis, tiesa, tylūs ir susimąstę; apkūnios, atviraširdės, santūrios merginos, kurios, regis, jau seniai viską žino, supranta ir kiaurai tave perregi; joms būdavo aišku kaip dieną, kas verčia tave išrausti, tačiau vis tiek elgdavosi su tavimi geranoriškai, rimtai ir netgi pagarbiai, anaiptol ne kaip su vaiku, o kaip su vyru, kuriam, tiesa, dar trūksta ūgio.

Visi šie pionieriai ir pionierės man atrodė be galo tvirti ir rimti, sergsintys nežinia kokią paslaptį. Susirinkę į būrį jie galėdavo užtraukti širdį veriančią dainą, tačiau netrukus pereidavo prie juokingų, įžūlių ir bauginamai aistringų dainuškų, nuo kurių nejučia pradedi raudonuoti. Jie taip įsisukdavo pašėlusiai šokti, kad kone imdavo plėšti nuo savęs drabužius, tačiau ne svetima jiems buvo ir vienvė bei susimąstymas. Jų nebaugino gyvenimas palapinėse ir alinantis triūsas, jie, anot dainos, „visad pasiruošę vykdyti įsakymą“, „tavo vaikinai atnešė taiką ant plūgo, o šiandien neša ją ant šautuvų“, „kur mus nusiųs, ten ir eisime“. Jie mokėjo išjodinėti žirgus ir vairuoti lėtaeigius traktorius, kalbėjo arabiškai, buvo išnaršę visas olas, pažinojo visas upės vagas, išmanė, kaip elgtis su pistoletu ar rankine granata, be to, skaitė poeziją ir filosofines knygas. Jie buvo tikri eruditai, slėpę savo jausmus, neretai palapinėse žvakių šviesoje prislopintais balsais kiaurą naktį ginčydavęsi apie gyvenimo prasmę ir negailestingo pasirinkimo tarp meilės ir pareigos, valstybės interesų ir teisingumo klausimą.

Retsykiais su draugais slampinédavome po draugijos „Tnuva“² teritoriją mėgindami įžiūrėti juos, išnyrančius iš už tamsių kalnų su mašinomis, grūste prigrūstomis žemės ūkio produktų, – jie buvo „apibirę smėliu, susijuošę diržais ir avėdavo sunkiais auliniiais“. Slampinédavau aplinkui, visa krūtine traukdamas pievų kvapą, o galva svaigdavo nuo tolimųjų erdvių aromato – ten, pas juos, iš tiesų vyksta didingi dalykai; ten statoma šalis ir keičiamas pasaulis, kuriama nauja visuomenė, paliekamas pėdsakas ne tik kraštovaizdyje, bet ir istorijoje; ten ariami laukai, veisiami vynuogynai, ten kuriama nauja poezija, ten jie ginkluoti skrieja ant žirgų ir atsišauo nuo arabų maištininkų, ten iš varganos saujelės žemių gimsta nauja kovotojų tauta.

Slapčia svajojau, kad vieną gražią dieną jie pasiims su savimi ir mane – aš tapsiu kovotojų tautos dalimi, o mano gyvenimas virs nauja poezija – skaidria, aiškia ir paprasta, nelyginant stiklinė šalto vandens, siaučiant dykumų vėjui.

Už tamsių kalnų tūnojo ir anuometinis Tel Avivas, triukšmingas miestas, iš kurio mus pasiekdavo laikraščiai ir žinios apie teatrą, operą, baletą, kabaretą, šiuolaikinį meną ir partijas, iš kur sklido aštrių diskusijų aidas ir miglotų gandų atgarsiai. Ten, Tel Avive, spietėsi ir didieji sportininkai. Ten tyvuliavo jūra, kurioje maudėsi daugybė įdegusių, mokančių plaukti žydų. O kas moka plaukti Jeruzalėje? Ar atsirastų nors vienas, kuris bent sykį yra girdėjęs apie mokantį plaukti žydą? Juk tai visiškai kiti genai. Mutacija. „Tikras stebuklas – iš vikšro išsiritu drugelis.“

Jau pačiame žodyje „Telavivas“ buvo tarytum justai slapti kerai. Vos tik išgirdavau „Telavivas“, mano vaizduotėje akimirksniu iškildavo štai tokio tvirto vaikino mėlynais darbininko marškinėliais vaizdinys – įdegusio ir plačiapečio poeto, darbininko, revoliucionieriaus, bebaimio vyruko, visur ir visiems „savo“, puošėviškai ir nerūpestingai užsimaukšlinusio kepurę su snapeliu ir rūkančio cigaretes „Metusian“ – visas pasaulis jam tarsi namai. Toks visą dieną neatsipūsdamas tiesia kelius arba skaldo akmenis, vakarais griežia smuiku, naktimis kopose, mėnesienos šviesoje šoka su merginomis arba traukia širdį veriančias dainas, o išaušus rytui, pasiima iš slapto sandėlio pistoletą arba automatą „Stem“ ir tamsoje vogčiomis išsėlina ginti laukų ir namų.

Kaip vis dėlto toli buvo tas Tel Avivas. Per visą savo vaikystę jame buvau ne daugiau kaip penketą ar šešetą kartų: važiuodavome ten pas tetas –

² „Tnuva“ – 1926 m. organizacijos „Histadrut“ įkurta žemės ūkio produkcijos kompanija. Veikia ir šiandien (vert. past.).

mamos seseris – švęsti švenčių. Palyginti su šiandiena, anuomet net ir šviesa Tel Avive skyrėsi nuo Jeruzalės, be to, atrodė, kad net ir žemės traukos dėsniai ten buvo visiškai kiti – Tel Avive žmonės vaikščiojo pasišokinėdami ir plevendami nelyginant astronautas Neilas Armstrongas mėnulyje.

Čia, Jeruzalėje, visi sliūkino, sakytum, per laidotuves arba taip, kaip pavėlavusieji įsmunka į koncertų salę, – iš pradžių atsargiai, ant pirštų galiukų, tarsi tikrindami žemę, net pastatę visą pėdą, jie vis dar neskuba pajudėti – štai pagaliau po dviejų tūkstančių metų mums pavyko įkelti koją į Jeruzalę, todėl tikrai neketiname jos taip greitai atiduoti. Tik pakelk koją – ir žiūrėk, nespėsi nė mirktelėti, kaip kas nors atims iš mūsų šį žemės lopinėlį, šią vargo avelę. Kita vertus, jei jau pakėlei koją, neskubėk jos nuleisti – kas žino, gal ten susisukusios lizdą šnypščia visai nedraugiškos angys. Ne jau per tūkstantmečius už savąjį neapdairumą dar nepakankamai mokėjome krauju, nuolat pakliūdami į rankas svetimšaliams ir priešams – vien todėl, kad statėme koją prieš tai neapsižiūrėję. Maždaug tokia buvo jeruzaliečių eiseną, bet Tel Avive – visai kitas reikalas. Visas miestas striksėjo it žiogas. Visi žmonės tiesiog plaukte plaukė; sroveno ir namai, aikštės, jūros vėjas, smėlis, alėjos ir debesys danguje.

Sykį atvykome į Tel Avivą švęsti naktinių Pesacho iškilmių. Ankstyvą rytą, kai visi dar miegojo, apsirengiau, išėjau iš namų ir vienas patraukiau į nedidelę aikštelę, kurioje stovėjo vienas ar du suoliukai, buvo įrengtos supynės ir smėlio dėžė ir augo koks trejetas ar ketvertas jaunų medelių, kuriuose jau čiulbėjo paukšteliai. Kai po keleto mėnesių per Roš ha Šaną mes vėl nuvykome į Tel Avivą, tos aikštelės jau nebebuvo. Ji buvo perkelta į kitą gatvės galą kartu su visais medeliais, sūpuoklėmis, suoleliu, smėlio dėže ir paukšteliais. Buvau sukrestas – niekaip negalėjau suprasti, kaip Ben Gurionas ir kiti valdžios atstovai leidžia, kad vyktų tokie dalykai? Kaip gi taip? Kas gali staiga imti ir perkelti aikštę? Žiūrėk, rytoj dar kas nors ims ir sumanys perkelti Alyvų kalną? Dovydo bokštą? Gal net Raudų sieną?

Apie Tel Avivą buvo kalbama su pavydu, pasididžiavimu, susižavėjimu ir šiek tiek slapukaujant, sakytum, jis būtų buvęs koks slaptas, itin svarbus žydų tautos projektas, apie kurį nederėtų pernelyg daug plepėti, mat ir sienos turi ausis, o aplinkui tik ir šmirinėja priešų šnipai.

„Telavivas“ – jūra, šviesa, žydras jūros vanduo, smėlis, pastoliai, alėjose iškilę kioskeliai. Baltasis žydų miestas: viena gatvė ir citrusinių medžių paunksmėje bei kopose kylantys pastatai. Išties nepaprasta vieta, į kurią galima atvykti nusipirkus „Eged“³ bilietą – tai visai kitas žemynas.

³ „Eged“ – Izraelio autobusų kompanija, įkurta 1951 m. (vert. past.).

Per daugybę metų įsigaliojo nerašyta taisyklė, padėjusi mums palaikyti ryšį su Tel Avive gyvenusiais giminaičiais. Kartą per tris ar keturis mėnesius mes jiems skambindavome telefonu, nors nei mes, nei jie telefono neturėjome. Pirmiausia nusiųsdavome laišką tetai Chajai ir dėdei Cvi ir pranešdavome, kad šio mėnesio devynioliktą dieną (jei tai būdavo ketvirtadienis, o ketvirtadieniais dėdė Cvi jau ketvirtą valandą baigdavo darbą ligoninės primamajame) penktą valandą popiet mes paskambinsime iš savo vaistinės į jų vaistinę. Laišką stengdavomės išsiųsti kuo anksčiau, kad spėtume sulaukti atsakymo, kuriame teta Chaja ir dėdė Cvi dievagodavosi, kad ketvirtadienis, devyniolikta diena, be abejonės, jiems tinkanti ir jie, žinoma, lauks mūsų skambučio vaistinėje šiek tiek prieš penkias, ir kad nesijaudintumėme, jei pavyktų susisiekti tik po penkių – jie tikrai niekur nepabėgs.

Nepamenu, ar eidami į vaistinę skambinti į Tel Avivą pasipuošdavome išveginiais drabužiais, tačiau tikrai nenustebčiau, jei būtent taip ir būtume elgęsi. Tai būdavo išties neeilinė proga. Jau sekmadieniais tėtė sakydavo mamai:

– Fania, ar nepamiršai, kad šią savaitę kalbamės su Tel Avivu?

Pirmadieniais mama įspėdavo:

– Arie, poryt nevēluok grįžti iš darbo, kad nebūtų kokių netikėtumų.

O jau antradienį abu užsipuldavo mane:

– Amosai, nemėgink iškrėsti mums kokio pokšto, žiūrėk, kad nesu-sirgtum, ar girdi, kad neperšaltum – kaip nors išsilaikyk iki rytojaus.

Paskutinį vakarą jie vis kartodavo:

– Atsigulk anksčiau, kad rytoj turėtum jėgų kalbėtis. Tikrai nenoriu, kad jie, išgirdę tave, pamanytų, kad esi neprivalgęs.

Taip visus pamažu vis labiau užvaldydavo jaudulys. Gyvenome Amoso gatvėje, o vaistinė buvo maždaug už penkių minučių kelio – Sofonijo gatvėje, tačiau jau trečią tėtis imdavo nerimauti:

– Nepradėk dabar kokio darbo, kad paskui nepaaiškėtų, jog neliko laiko.

– Manimi nesirūpink, tik pats žiūrėk, neužsimiršk su savo knygomis.

– Aš? Užsimiršiu? Žvilgčioju į laikrodį kas minutę. O ir Amosas man primins.

Štai taip – man vos penkeri ar šešeri, o pečius jau slegia istorinė atsakomybė. Rankinio laikrodžio neturėjau, o ir negalėjau turėti, todėl kas minu-

Turinys

1 skyrius	❖	5	33 skyrius	❖	252
2 skyrius	❖	17	34 skyrius	❖	258
3 skyrius	❖	24	35 skyrius	❖	264
4 skyrius	❖	32	36 skyrius	❖	275
5 skyrius	❖	35	37 skyrius	❖	287
6 skyrius	❖	40	38 skyrius	❖	293
7 skyrius	❖	42	39 skyrius	❖	308
8 skyrius	❖	47	40 skyrius	❖	313
9 skyrius	❖	54	41 skyrius	❖	320
10 skyrius	❖	61	42 skyrius	❖	331
11 skyrius	❖	70	43 skyrius	❖	348
12 skyrius	❖	81	44 skyrius	❖	355
13 skyrius	❖	92	45 skyrius	❖	360
14 skyrius	❖	99	46 skyrius	❖	371
15 skyrius	❖	107	47 skyrius	❖	382
16 skyrius	❖	112	48 skyrius	❖	388
17 skyrius	❖	123	49 skyrius	❖	399
18 skyrius	❖	128	50 skyrius	❖	406
19 skyrius	❖	134	51 skyrius	❖	416
20 skyrius	❖	141	52 skyrius	❖	424
21 skyrius	❖	152	53 skyrius	❖	439
22 skyrius	❖	164	54 skyrius	❖	447
23 skyrius	❖	177	54 skyrius	❖	456
24 skyrius	❖	182	56 skyrius	❖	463
25 skyrius	❖	190	57 skyrius	❖	470
26 skyrius	❖	198	58 skyrius	❖	480
27 skyrius	❖	206	59 skyrius	❖	492
28 skyrius	❖	212	60 skyrius	❖	497
29 skyrius	❖	218	61 skyrius	❖	507
30 skyrius	❖	228	62 skyrius	❖	512
31 skyrius	❖	232	63 skyrius	❖	520
32 skyrius	❖	243			

Oz, Amos

Oz-01 Pasakojimas apie meilę ir tamsą: [romanas] / Amos Oz; iš hebrajų kalbos vertė Kristina Gudelytė. – Vilnius: Mintis, 2013. – 528 p.
ISBN 978-5-417-01060-6

Knygoje atskleistas jautraus ir protingo berniuko, augusio Jeruzalės priemiesčiuose paskutiniaisiais britų mandato ir nepriklausomybės karo metais, pasaulis. Pasakojama ir apie kibuco gyvenimą, kur formavosi rašytojo pasaulėvaizdis. Šis romanas išryškina didžiulį A. Ozo kaip pasakotojo talentą, dikensišką veikėjų vaizdavimo būdą, be to, yra puikus istorijos ir asmeninio gyvenimo sintezės pavyzdys. Rašytojas atkuria tėvų ir senelių pasaulį, kartkartėmis jiems patikėdamas ir patį pasakojimą, elegantiškai persipinantį su jo paties vaikystės prisiminimais. Romane neretai minimas ir Vilnius, kuriame gyveno rašytojo seneliai ir kur universitete literatūrą studijavo rašytojo tėvas. Autorius jautriai ir su meile vaizduoja savo gimtąją Jeruzalę, kurioje gimė ir augo pirmaisiais Izraelio valstybės gyvavimo metais.

UDK 821.411.16'08-31

Amos Oz
PASAKOJIMAS APIE MEILĘ IR TAMSĄ
Autobiografinis romanas

Redaktorės *Dangirutė Giedraitytė, Ieva Puluikienė*
Meninis redaktorius *Romas Dubonis*
Maketuotoja *Danutė Navickienė*

Leidykla „Mintis“, Z. Sierakausko g. 15, LT-03105 Vilnius
„Standartų spaustuvė“, Dariaus ir Girėno g. 39, LT-02189 Vilnius

Amos Ozas (Amos Oz g., 1939) – vienas žymiausių šiuolaikinių Izraelio rašytojų, parašęs 18 knygų, apie 450 straipsnių ir esė. Jo kūriniai išversti daugiau nei į 30 kalbų. Rašytojas yra apdovanotas prestižine Izraelio literatūros, Goethes Frankfurto premija, Astūrijos princo fondo premija ir kt. A. Ozas yra vienas rimčiausių pretendentų Nobelio premijai gauti.

A. Ozas studijavo filosofiją Jeruzalės Hebrajų universitete. Jo tėvai, Fania Mussman ir Jehudas Arie Klausner, buvo kairiojo sparno sionistų imigrantai iš Rytų Europos. Rašytojo tėvas studijavo literatūrą Vilniaus universitete, Jeruzalėje dirbo bibliotekininku, o laisvalaikiu rašė knygas. Amoso motina mirė, kai berniukui buvo dvylika metų. Ši netektis atsispindi ir autobiografiniame rašytojo romane „Pasakojimas apie meilę ir tamsą“ (*Sipur al ahava ve-chošek*) (2002).

„Pasakojimas apie meilę ir tamsą“ – vienas brandžiausių ir geriausių Amoso Ozo romanų, raktas į jo kūrybą. Tai autobiografinis romanas, išpažintis, prisiminimai apie Antrąjį pasaulinį karą, britų valdymą Palestinoje, skausmingą Izraelio valstybės gimimą, persipinantys su asmenine patirtimi, šeimos ir draugų pasakojimais. Romane aprašytas kelių rašytojo giminės kartų gyvenimas Lietuvoje ir Ukrainoje, vėliau Palestinoje ir naujai susikūrusioje Izraelio valstybėje.

Romane gausu kultūrinių, visuomeninių, istorinių ir politinių Izraelio ir Rytų Europos (taip pat ir Lietuvos) žydų gyvenimo detalių, todėl Lietuvos skaitytojui turėtų būti patrauklus ne tik kaip puikus grožinės literatūros kūrinys, tačiau ir kaip informacijos šaltinis, pateiktas šmaikščia ir turtinga kalba.

ISBN 978-5-417-01060-6

9 785417 010606

KNYGOS INTERNETU
www.mintis.eu